

ISTORIA APARIȚIEI CONTRACTULUI DE LEASING ÎN PLAN TEORETIC ȘI LEGISLATIV

Autor: Cristina BOTNARI, st. gr. DP-1403M
Conducător științific: lect. sup. Viorica URSU

Universitatea Tehnică a Moldovei

***Actualitatea temei:** Prezentele articole propun un studiu complex asupra aspectelor contractului de leasing. În acest sens evoluția contractului de leasing a fost analizată atât sub aspect teoretic, cât și sub aspect practic cu aplicarea concomitentă a legislației în vigoare. Totodată, aceste articole propun examinarea aspectelor ce țin evoluția istorică a contractului de leasing, raportându-le la legislația în vigoare. La fel s-a propus un mod original de examinare a efectelor contractului de leasing prin prisma executării sau neexecutării clauzelor contractuale.*

***Cuvinte cheie:** leasing operațional, leasing financiar, contract de leasing, operațiuni de leasing, leasing direct, leasing returnabil.*

Leasing - cuvânt de proveniență engleză, derivat de la verbul lease - a lua și a da bunuri în folosință temporară. Autorul englez T. Clark susține că leasingul era cunoscut încă până la Aristotel. Au fost găsite noțiunile despre leasing în legile lui Hammurapi, adoptate în anul 1760 până la e.n.

Conform dicționarului economic englez-român cuvântul „leasing” provine din limba engleză, derivat de la verbul leasen, ceea ce semnifică “a lua” și “a da” bunuri în folosință temporară. Autorul englez T. Clark susține că leasingul era cunoscut încă până la Aristotel. Au fost găsite mențiuni despre leasing în legile lui Hammurapi, adoptate în anul 1760 până la e.n. Imperiul Roman a contribuit la dezvoltarea ulterioară a tranzacțiilor de leasing, care au fost reflectate în dreptul roman din timpul lui Iustinian. În împrejurimile Babilonului, în orașul Nippur, de către familia Murașu a fost deschisă prima companie de leasing în istoria omenirii. Pentru ca noțiunea de leasing să fie înțeleasă cât mai clar, ea trebuie privită prin prisma definițiilor și înțelesurilor pe care această operațiune a primit-o în diferite dicționare și literatură.

Vocabularul economic și cel financiar definește leasingul ca fiind o tehnică de credit profesional ce privește un contract de închiriere a echipamentelor mobiliare și imobiliare, însoțit de o promisiune de vânzare în favoarea locatarului. Referindu-ne la leasing putem face o precizare că această tehnică la început a fost prevăzută pentru echipamentele industriale și cunoscută în țările anglo-saxone sub denumirea de leasing, a fost implementată după cum am mai menționat în SUA în anul 1950. Extinderea sa în Europa este de dată mai recentă. Astfel, denumirea de leasing provenită din limba engleză, precizează mai apoi sensurile în care este folosit acest termen:[14.p 127]

- 1) închiriere, arendare;
- 2) contract de închiriere, arendare;
- 3) concesiune;
- 4) concesiune pe durată, concesiune pe vîrstă, întrebuintare a unui echipament.

Conform dicționarului Business Terms-Chambers Commercial Reference, leasingul este un contract în care deținătorul unui lucru permite altuia să-l folosească pentru o anumită perioadă de timp, în schimbul unei sume de bani- plată. Cel care este împrumutat are uneori oportunitatea să cumpere lucrul în timpul sau după expirarea perioadei de folosire. Un avantaj al leasingului este acela că nu se cere locatarului să cheltuiască o sumă mare de bani înainte de a primi orice beneficiu de pe urma folosirii bunului.

În Dictionary of Economics se spune că leasingul este o înțelegere între proprietarul unui lucru (lessor) care garantează folosința acestui lucru pentru o perioadă determinată, cu chirie determinată platibilă anual, trimestrial sau lunar. Închirierea poate fi obiectul unei reînchirieri, la fiecare 5 ani. Este posibil să închiriezi mașini, echipament de birou, utilaje.

Conform Codului Civil art. 923 prim contractual de leasing, o parte (locator) se obligă, la cererea unei alte părți (locatar), să asigure posesiunea și folosința temporară a unui bun, cumpărat sau produs de locatar, contra unei plăți periodice (rate de leasing).[2, art. 923]

Conform Legea Republicii Moldova cu privire la leasing, nr.59 din 28.04. 2005, *contractul de leasing* este contractul în a cărui bază o parte (locator) se obligă, la cererea unei alte părți (locatar), să îi

asigure posesiunea și folosința temporară a unui bun, contra unei plăți periodice (rată de leasing), achiziționat sau produs de locator, iar la expirarea contractului să respecte dreptul de opțiune al locatarului de a cumpăra bunul, de a prelungi contractul de leasing ori de a face să înceteze raporturile contractuale .” Contractul de leasing este actul juridic ce reglementează raporturile de leasing, obiectul și subiecții leasingului, și reprezintă acordul de voință al părților, prin care locatorul (proprietarul obiectului de leasing) transmite locatarului (utilizatorului) în posesiune și folosință temporară obiectul de leasing, comandat la alegerea acestuia din urmă.[3]

Ceea ce ține de evoluția istorică a contractului de leasing acesta s-a afirmat în mai multe state în dependență de situația politică și economică a statului dat, printre care se numără SUA, Italia, Franța și Federația Rusă.

Dezvoltarea leasingului în SUA începe încă de la G. Washington în agenda căruia sunt trimeri la desfășurarea în anii 1990 ai sec. XVIII a operațiunilor de leasing cu bunuri pentru compania de navigație „Potomac” în activitatea căreia președintele american a contribuit financiar. La începutul sec. XX câteva companii americane specializate în livrarea utilajelor pentru căile ferate au sesizat avantajul afacerilor de leasing cu dreptul de răscumpărare și au început să ofere contracte pe termene mai reduse. După ce expira acest termen, utilajele erau returnate locatorului, care la rîndul său își păstra dreptul de proprietate asupra acestora. Astfel cu trecerea timpului aceste tranzacții au fost denumite leasing operațional. [7.p 12-15]

Conform opiniei doctrinarului D. Voiculescu în timpul celui deal doilea război mondial leasingul a devenit un mijloc răspîndit pentru finanțarea livrărilor de utilaje și echipament militar. O revoluție adevărată în relațiile de leasing a avut loc în SUA la începutul anilor 50. Aceasta a început cu livrarea în leasing, în volume tot mai mari, a mijloacelor de producere: utilaje tehnologice, autoturisme , nave maritime, avioane etc. De menționat, că Guvernul SUA chiar de la apariția primelor tranzacții de leasing a apreciat la justa valoare acest fenomen. Pe parcurs, destul de rapid a fost elaborat și implementat un program de stat privind stimularea leasingului. Pe parcursul ultimilor 50 de ani leasingul a fost recunoscut și promovat strategic în domeniul politicii economice de stat a SUA Istoria dezvoltării leasingului a cunoscut etape de succes și de criză.

În prezent operatorii pieței de leasing din SUA pot fi grupați în trei segmente de bază:

- companiile independente de leasing;
- companiile de leasing fondate de instituțiile financiare;
- companiile de leasing fondate de producătorii de utilaje.

Conform datelor statistice din cadrul proiectului BIZZO ponderea companiilor independente constituie peste 36 % din volumul total al pieței, ponderea companiilor afiliate băncilor 38% și ponderea companiilor afiliate producătorilor de utilaje respectiv 26%.[9].

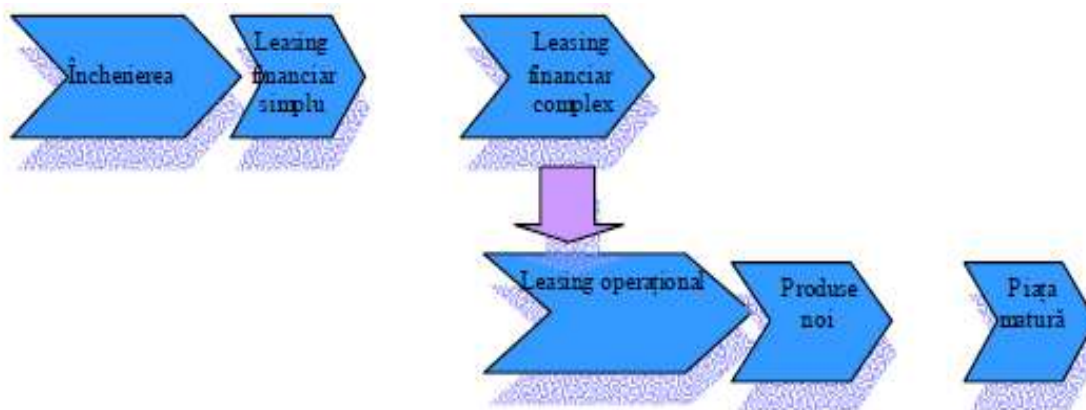

Figura 1. Evoluția raporturilor de leasing

În ceea ce privește țările Europei de Vest (Marea Britanie, Germania, Danemarca) aici nu au fost adoptate legi speciale cu privire la leasing. Aceste reglementări au fost încadrate în limitele legislației comerciale în vigoare. Pe cînd Franța, Portugalia, Suedia au legi speciale, care stipulează drepturile principale ale locatorului și ale utilizatorului de leasing, relațiile lor cu furnizorul bunurilor transmise în leasing. Unele țări din Europa de Vest, de exemplu Franța, Belgia, Italia, sunt adepte ale concepției proprietarului economic (de regulă, opțiunea este condiția obligatorie a leasingului). Alte țări ca Marea Britanie, Irlanda, Olanda, stabilesc relațiile de leasing plecând de la concepția proprietarului juridic. În afară

de aceasta, unele țări vest-europene ocupă o poziție de mijloc sub aspect juridic. Astfel legislația lor cuprinde elemente caracteristice ambelor concepte.[8. P 59]

În Belgia, Italia, Franța conform saitului bussines portal una din condițiile obligatorii pentru contractul de leasing este comercializarea bunurilor după expirarea termenului valabilității contractului contra unui cost prealabil acceptat (opțiune). În același timp, în Marea Britania opțiunea nu este condiția obligatorie pentru contractul de leasing care prevede închirierea – vânzarea obiectului. În aceste condiții leasingul are formă de tranzacție financiară, folosită în paralel cu creditarea bancară și cu alte tipuri de împrumuturi.

Legislația Germaniei și a Elveției prevede opțiunea care transformă leasingul în contract de cumpărare-vânzare în rate de tip special: în cazul leasingului proprietar al bunurilor rămâne locatorul, iar în cazul vânzării-cumpărării în rate, dreptul de proprietate trece la utilizator odată cu încheierea contractului. Tranzacția de leasing diferă de tranzacția de închiriere-vânzare, de tranzacția de cumpărare-vânzare în rate, de tranzacția prin garanție în general prin mărimea plăților, argumentate economic. Contractul de leasing, în esență, se bazează nu pe criterii economice, ci pe formă care corespunde normelor juridice.

Legislația Italiei, Franței prevede condiții speciale pentru mecanismul de leasing.

Contractele de leasing trebuie înregistrate în instituțiile judiciare în scopul informării unor persoane, specificate de legislația cu privire la proprietatea bunurilor, date în leasing.

În Marea Britanie, Germania, Danemarca, Olanda activitatea de leasing, de regulă, nu se reglementează și nu se limitează. Experiența europeană demonstrează, că existența unei legislații specifice nu este un factor determinant pentru dezvoltarea leasingului. Primordiali sunt factorii macroeconomici din economia țării, suportul din partea statului pentru activitatea de investiții și de leasing. Cele mai favorabile condiții pentru piața serviciilor de leasing sunt create în Marea Britanie, Germania, Irlanda, Norvegia și în alte țări europene. De exemplu, în Irlanda, pentru stimularea leasingului statul acordă companiilor de leasing subvenții, dă posibilitate de a folosi regimul accelerat de amortizare ș.a. Toate acestea au avut un impact benefic asupra pieței de leasing. Astfel Irlanda a devenit centrul mondial al leasingului de avioane. În Irlanda activează de asemenea Centrul Internațional de Servicii Financiare ș.a. Există țări în care dezvoltarea leasingului este supusă unor restricții. De exemplu, în Grecia este interzis leasingul imobiliar, al mijloacelor pentru transportul de mărfuri și al autobuzelor. Ca o frână acționează și normele de amortizare reglementate de stat.

În țările CSI serviciile de leasing au apărut în anii 90 în condițiile perioadei de tranziție la economia de piață. Având în vedere noutatea fenomenului pentru statele CSI, IFC (International Finance Corporation), membră al World Bank, inițiază în anii 1997-2001 implementarea unor proiecte de dezvoltare a leasingului în Federația Rusă și Ucraina. În 2001 a fost inițiat un proiect de dezvoltare a leasingului în țările Asiei Mijlocii: Kîrgîzstan, Tadjikistan, Turkmenistan, Uzbekistan. Scopul principal al acestor proiecte este contribuția pentru utilizarea leasingului ca mecanism financiar pentru amplificarea businessului privat în țările CSI și crearea unui climat mai atractiv pentru investițiile externe și interne în piața leasingului.[16.p 32]

Leasingul ca factor economic modern a început să se dezvolte începând cu anii 50 ai secolului trecut. Dezvoltarea leasingului în SUA și în țările Europei Occidentale demonstrează că piața serviciilor de leasing consolidează sectorul real al economiei, creează condiții favorabile pentru dezvoltarea accelerată a ramurilor strategice. În prezent piața de leasing din SUA se constituie din trei segmente de bază: companiile independente de leasing, companiile de leasing fondate de instituțiile financiare și companiile de leasing fondate de producătorii de utilaje.

Din statele CSI piața serviciilor de leasing este mai puternică în Rusia, unde statul acordă o asistență și sprijin bugetar dezvoltării acestui sector. Peste o treime din locatorii din Rusia sunt companii mici, ai căror clienți sunt întreprinderile mici și mijlocii.

Bibliografie:

1. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994, în vigoare din 27.08.1994, Monitorul Oficial al R. Moldov nr.1 din 12.08.1994
2. Codul Civil al Republicii Moldov nr.1107-XV din 06.06.2002. Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 82/86/661 din 22.06.2002
3. Legea Republicii Moldova cu privire la leasing, nr.59 din 28.04. 2005// Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr.92-94 art. nr.429
4. Legea Republicii Moldova privind modificarea și completarea unor acte legislative, nr.493 din 09.07.1999// Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1999, nr. 90-92/452
5. Legea Republicii Moldova privind modificarea și completarea unor acte legislative, nr.240 din 13.06.2003// Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.138-140/557.
6. Legea Republicii Moldova cu privire la antreprenoriat și întreprinderi, nr. 845-XI din 03.01.1992
7. Dan Clocotici, Gh, Gheorghiu-"Operațiuni de leasing" Editura Lumina Lex, 1998;
8. Stuart Bruchey-„Enterprise”, Ed.Harvard Universiti;
9. D. Voiculescu, M. Cosas-"Leasing", Ed, St. Si Enciclopedica ;
10. Nicolae Suta, Sultana Suta-Selejan-"istoria comerțului mondial și a politicii comerciale", Editura All, 1997;
11. Yves Bernard, Jean-Claude Colli-"Vocabular economic și financiar cu indice de termeni în 4", Editura Humanitas, 1994;
12. A.Bantas, V. Nastasescu-"Dictionar economic englez-român" Editura Minulescu, Bucuresti, 1997.;
13. John Simpson-"Business Terms-Chambers Commercial reference";
14. Graham Bannok, R.E. Daxter and E. van Davis-" Dictionary of Economics";
15. Șt.Rauschi, „Drept Civil”, partea generală, Iași, 1993;
16. Roxana Muntean-"institutiile de drept comercial internațional";
17. O.Capatina, B.Stefanescu-"Tratat de drept comercial internațional";
18. Rene Rodiere-"Droit commercial", Ed. Dalloz,1975;
19. M. Costin-, Dictionar de drept internațional";
20. Molico, T., Wunder, E. Leasingul o alternativă de finanțare, București, Editura.